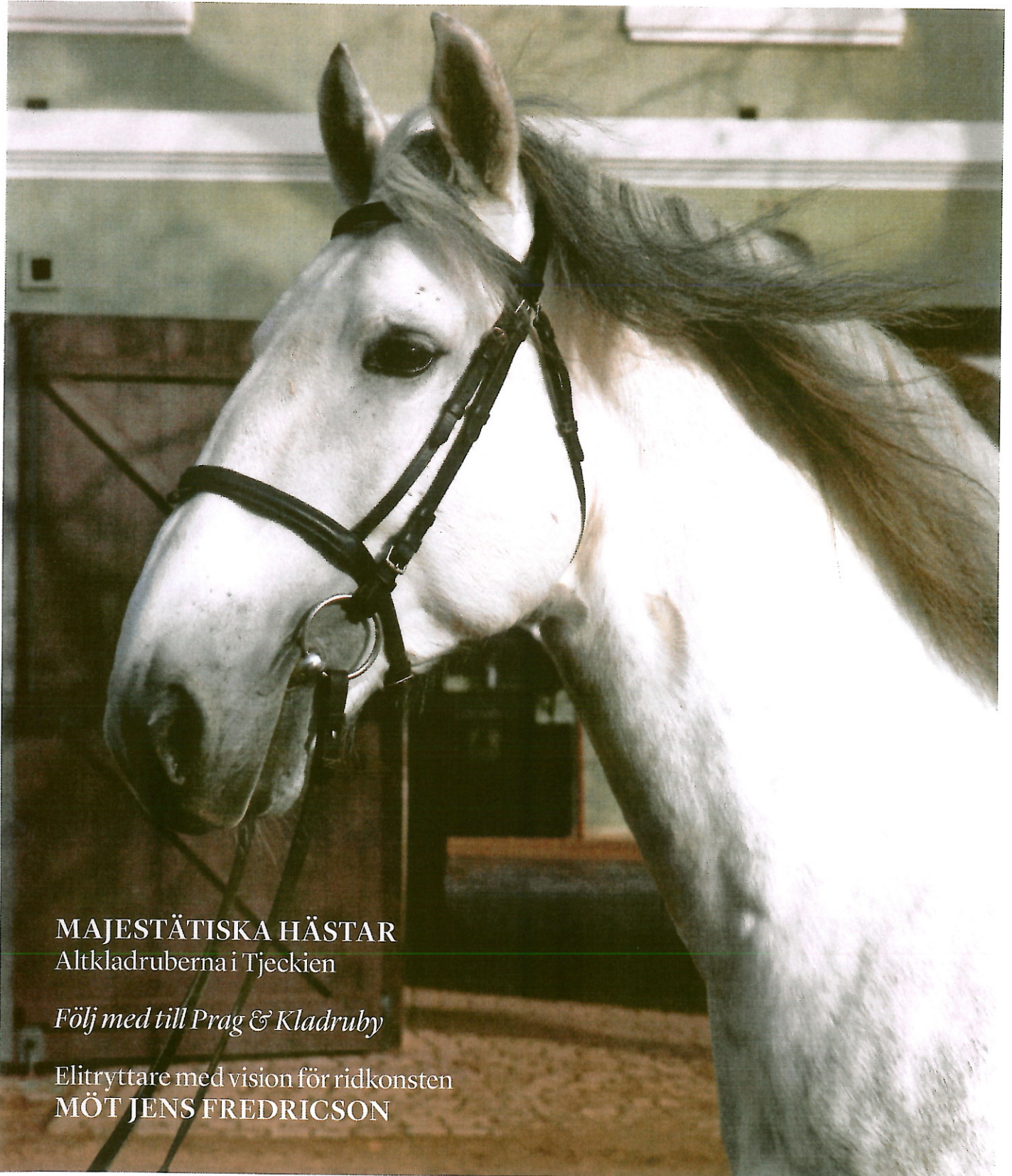

NR 1 • 2016
ÅRGÅNG 29

EN TRADITION
FÖR FRAMTIDEN

BERIDNA HÖGVAKTEN

MAJESTÄTISKA HÄSTAR
Altkladruberna i Tjeckien

Följ med till Prag & Kladruby

Elitryttare med vision för ridkonsten
MÖT JENS FREDRICSON

MAJESTÄTISKA HÄSTAR

text & foto: MIA LITSTRÖM

Hästarna är unika, klassade som kulturarv och riktlinjerna för aveln har inte ändrats märkbart genom åren. Här gäller samma mål sedan renässansen. Det ska vara en stor, stark häst med magnifik hållning, luftiga rörelser och gott självförtroende kombinerat med tillit till människan. Rasen har funnits i över 400 år och lever kvar utan större förändringar, vilket uppmärksammades 1995 då stuteri och hästar klassades som tjeckiskt nationellt kulturminne. Beridna Högvakten gjorde ett besök på stuteriet Kladruby nad Labem.

HISTORIK

Kladruby nad Labem etablerades redan 1579 eftersom man inom Habsburgska riket ville ha vackra muskulösa vagnshästar med spanskt blod för hovets statsceremonier och parader. Stuteriet ligger på samma plats än i dag, sex mil öster om Prag.

Namnet Kladruby kommer ursprungligen av "rubáni klád" som betyder skogsavverkning. Marken bestod från början av mycket skog och de första anteckningarna där det står att det fanns hästar på platsen är från 1200-talet.

Tiderna förändrades och 1560 donerade tjeckiska staten egendomen Pardubice, där Kladruby ingick, till kejsaren Ferdinand I. Han hade besökt adelsmannen Pernštejn i Pardubice, imponerades av hästuppfödningen och fattade tycke för området, speciellt Kladruby. Samma år anlände också hans son Maximilian II till Kladruby Park som via sina kungliga vänner i Spanien tog med sig hästar av spansk härstamning. Det var hans son, kejsare Rudolf II, som i sin tur grundade stuteriet.

Altkladruberna föds upp i Tjeckien, de är ovanliga, berör och imponerar.

Den 10 juni 1757 var en otursdag då en brand ödelade Kladrubys kyrka och delar av stallarna, och all stambokföring gick förlorad. Men år 1799 vände det när hästar med italiensk härkomst transporterades till Kladruby. Då kom bland annat hingsten Pepoli och hans sonson Generale som anses vara grunden i den nuvarande stammen för den vita Altkladruberna. För den svarta linjen, som nu har sin avelsverksamhet på Slatiňany stuteri som ingår i Kladruby nad Labem, importerades hingsten Sacramoso med spanska och italienska blodslinjer.

Att hästarna var starka med en fantastisk utstrålning väckte intresse från bland annat kejsaren av Österrike Franz Josef I och hans fru, kejsarinnan Elizabeth som hade stort hästintresse och båda var utmärkta ryttare. Paret övernattade i slottet på stuteriet och kejsarinnan deltog i den tuffa och ofattbart svåra steeplechase-tävlingen Velka Pardubicka som rids på ovala banor med hinder av breda häckar och djupa diken. Banan ligger i Pardubice och tävlingen, som funnits sedan 1874, genomförs varje år andra söndagen i oktober. Den är nästan sju kilometer lång, har 31 hinder och en ritt tar knappa tio minuter.

Det är fantastiskt att ett stuteri av denna klass och storlek har överlevt under så lång tid, men det har funnits prövningar. När Tjeckoslovakien bildades fick man problem med att rädda uppfödningen. Hingstarna som tjänstgjorde vid det kejsarliga hovet i Wien lämnades inte tillbaka och de två som fanns kvar på stuteriet dog plötsligt 1920. Lyckligtvis föddes två hingstfölar, söner till dem de förlorade, Generale XXXIII och Generale XXXIV. Blodslinjen var räddad.

RENOVERINGEN

Eftersom byggnader och stallar åldras var det 2014 nödvändigt med en grundlig renovering. Upprustningen som omfattade drygt 20 historiska byggnader pågick i över ett år och kostade cirka 100 miljoner svenska kronor. Den ursprungliga ljusgröna färgen är tillbaka på stallbyggnaderna (de målades gula under kommunismen) och allt är rustat så nära original som möjligt. I ridhuset är det helt vitt med en enastående takkrona, och helheten visar på barock stil och elegans.

Under arbetet hittades en minnestavla i guld och marmor från det tillfälle då kejsarparet övernattade på slottet. Ett viktigt kvitto och en historisk länk för det kulturarv hästrasen bär.

RASEN

Altkladruberna är maffig med högre nacke på en stor och välproportionerlig kropp. Typiskt är "Rampkopf" vilket betyder att nosryggen har konvex form. Travet, rörelsen som är ett signum, är markant med höga benlyft och rejäl rörelseenergi där de utstrålar en stolthet och pampighet. Det är meningen att man ska häpna när man ser dem.

FOTO: DALIBAR GREGOR

Alla föl föds mörka och de som blir vita förändrar färgen under flera år. När de blir sex-åtta år har det mörka blekts och de blir helvita, färgen går under namnet avblekbar skimmel.

HÄSTHÅLLNING OCH UTBILDNING

Ärligen föds det 75-80 föl på stuteriet. I regel blir det hälften ston och hälften hingstar där cirka 70 av dem går till försäljning. Priset på en färdigvuxen och grundutbildad Altkladruber ligger mellan 60 000-100 000 svenska kronor upp till 170 000 svenska kronor för en mycket speciell häst.

Fölningarna startar i februari och slutar i april och fölen går med sin mamma fram till hösten. Under tiden som de går med stoet hanteras de varje dag tillsammans med sin mamma i enkla övningar, som att gå med ut och in från hagen. När fölen skiljs från sina ston flyttas de till en unghästgård tre kilometer från stuteriet där de delas upp i två flockar, en med ston och en med hingstar. I vardera flock går unghästarna ute tillsammans på dagarna och tas in på kvällarna i stora halmade ligghallar. De tränas lugnt och metodiskt i grundhantering som att bära grimma, stå uppbunden, ledas och borstas. På samma gård finns också två- och treåringarna så man kan kalla detta stuteriets ungdomsgård. Där får de växa, mogna, leka och bli sociala individer och får ett bra flockbeteende vilket är viktigt för att de ska bli trygga och stabila individer.

När hingstarna är tre och ett halvt år tas de in på box för att starta sin resa till att bli en trygg och social paradhäst. De får i regel elva månaders utbildning som startar med miljöträning. Stona stallas också in eftersom selekteringen börjar parallellt med träningen. Nu bestäms vilka som ska vara kvar i aveln för att föra blodslinjerna vidare och vilka som ska säljas. På stute-

riet är man mycket noggrann med att välja rätt vilket gör att alla hästar inte är till salu. Vissa är viktiga att ha kvar för att föra generna vidare till framtida föl. En del hingstar och ston behålls för avel, och ett visst antal ston rids in och får fortsätta som ridhästar på stuteriet för kursverksamhet och uppvisningar.

Unga hingstar är tuffa individer att hantera och det är inte naturligt för dem att i mogen ålder vara tillsammans med andra hingstar. I det vilda slåss de om att bli flockledare, därför krävs en konsekvent och strukturerad hantering där man aldrig tummar på reglerna. Stuteriet visar en otrolig skicklighet med principfast och regelbunden träning med positiv förstärkning.

Anledningen till att den riktiga träningen startar så pass sent, om man jämför med traditionella ridhästar, är att rasen utvecklas långsammare. Träningen från tre och ett halvt år fram till fem anpassas alltid efter individen eftersom de kan vara olika i sin utveckling. Övningarna är inte så krävande utan målet är att de ska vara lugna och trygga i all typ av hantering och alla situationer.

Utbildningen börjar alltid med inkörning. Den är grundläggande i all typ av hantering och underlättar för kommande inridning. Varje dag görs korta pass med alla hingstar. I början är det enkla moment som att bära sele och acceptera bitt i munnen. Efter det kommer tömkörning med draglinor på sidorna som rör vid bakbenen där de lugnt får lära sig att de kan ligga mot benen utan att bli bakrädda. Sedan utökas tömkörningen successivt, ett varv runt parkeringen och in i stallen. Kort och koncist när det går som bäst.

När de är unga klarar de inte för långa pass psykiskt, fysiskt klarar de mycket längre, men de är som små barn. Är man för långgrandig i övningarna lär de sig inte mer utan tröttnar och det vill man inte. Hästar är flockdjur och lär sig av de äldre. När unghästarna ska sättas i vagn är de alltid i par där en är äldre och erfaren. Om en häst blir rädd blir oftast alla rädda, flock- och flyktbeteende driver dem instinktivt. Är en äldre häst lugn och trygg blir den yngre det också.

Alla föl föds mörka och de som blir vita förändrar färgen under flera år.

Inkörningsutbildningen avslutas med att de får dra tungt, som brukskörning med stockar. De är starka och rejäla hästar som ska klara av att arbeta tungt vilket också testas. Därefter rids de in och miljöträningen fortsätter.

Två gånger per år genomförs en selektering där det bestäms vilka som ska behållas och vilka som ska säljas, sedan bjuds blivande köpare in och intresse finns från hela världen. Stuteriet är extra stolta över att hästar väljs ut av Beridna Högvakten i Sverige och av hovstallet i Danmark. De berättar också att det händer att de har kunder som önskar ett helt fyrspann eller fler

hästar. De kunderna strävar efter ett komplett, elegant körekpage med hästar som är samkörda.

I dag används hästarna till tävlingskörning och dressyr eftersom de med rätt träning kan utföra dressyr i den högre skolan trots sin storlek och är mycket lättlärd. Att de är pampiga körhästar visar de tydligt i det danska hovstallet och som trumpetarhästar i det svenska statsceremonielet samt i den svenska fanvakten. Eftersom rasen är lugn och trygg har även polisrytteriet i Malmö valt att ta in några svarta Altkladruber.

I och med renoveringen vänder stuteriet nu blad i sin historiebok, en ny tid, mer modern och vaken för utveckling av hästhantering. De använder sig nu mest av flera lösdrifter där hästarna får röra sig fritt med härliga ligghallar. De har tagit till sig att djuren är skapta för att vara i rörelse dygnet runt för att må bra. Både unghästar och dräktiga ston går ute på dagarna, men kommer in på kvällarna i hallarna som är strödda med halm.

FRAMTID

Stuteriet har 200 anställda och totalt 500 hästar, inom detta är det 65 vita avelsston och lika många svarta avelsston, 26 hingstar där fyra vita och fyra svarta är avelsgökända per år. Rasen är så egen i sitt användningsområde och eftersom ryttare i dag

efterfrågar mer sporthästar finns inga planer på att utöka aveln, utan man fortsätter med stor noggrannhet att föra kulturarvet vidare. Inavel har tidigare varit en problemställning man fått tänka på då rasen är så pass smal. Det har gjort att man vid några tillfällen tagit in nya blodslinjer. Men nu är stamboken helt stängd. Totalt finns idag 1700 Altkladruber i hela världen.

Kladruby nad Labem står på UNESCO:s nomineringslista för utmärkelsen som världsarv, något som skulle betyda oerhört mycket för både ras och stuteri. Under kommande säsong öppnar de för allmänheten med events, uppvisningar, seminarier, workshops och kurser.

En Hubertusjakt genomförs varje år där stuteriets stora jaktvagn tas fram. Den och andra vagnar visas i stuteriets museum där man också kan se vackra selar och uniformer. Vid återinvigningen av stuteriet efter renoveringen visades ett fantastiskt hästspann om tolv hingstar upp.

Förra året var det tioårsjubileum för Beridna Högvaktens vackra Altkladruber.

- Dessa hästar har betytt mycket för vår del. Vi har sedan 2004 köpt nio Altkladruber. De har en fantastisk utstrålning och bidrar därmed till att öka intresset för det svenska statsceremonielet, säger Olof Karlander. 🐾

FOTO: DALIAR GREGOR

Följ med till Prag & Kladruby

29/9–2/10 2016

text: OLOF KARLANDER foto: MIA LITSTRÖM

I år går medlemsresan till Tjeckien med fokus på Prag och Kladruby. Vi gör om en succé från 2007 och 2008, men nu i ny tappning och med delvis nya upplevelser. Stuteriet i Kladruby har nyligen genomgått en omfattande renovering och verksamheten är under stark utveckling. Mer om detta kan Du läsa i reportaget om Kladruby.

Vi flyger från Arlanda kl. 07.00 den 29 september, tas emot på flygplatsen i Prag av vår representant i Prag Karel Babor. Därefter incheckning på det 4-stjärniga hotellet Lindner Prag, i närheten av den gamla delen av staden. Vi bekantar oss sedan med Prag, som i allt väsentligt lyckades undkomma andra världskrigets bombningar. Lunchen intas i centrum. Därefter blir vi mottagna på det svenska residenset i Prag. Vi får information om den politiska och ekonomiska utvecklingen i Tjeckien, Sveriges relationer till Tjeckien och Tjeckiens relationer till EU. Dagen avslutas med en 5-rätters middag på den vackra och förnämliga restaurangen Nebozizek med sin undersköna utsikt över Prag.

Under fredagen besöker vi slottet Konopiste 50 km utanför Prag. Där bodde bland annat ärkehertig Franz Ferdinand och hans hustru Sophi, som blev nedskjutna av en serbiske nationalist. Det blev starten på första världskriget i slutet av juli 1914. Vi besöker paradvåningar och samlingar av jakttroféer. Det blir också en promenad i den unika trädgården. Under kvällen bjuds det på middag och musik.

Under lördagen besöker vi stuteriet i Kladruby, resans höjdpunkt. Det är i sin helhet renoverat utifrån ett historiskt perspektiv samtidigt som hästarna hanteras utifrån dagens krav. Vi besöker utgårdarna Borek och Frantiskov under en rundtur med häst och vagn och det nyrenoverade slottet med sitt kapell. Efter buffélunch är det dags att besiktiga och ta ställning till hästar som eventuellt kan komma att köpas in av Beridna Högvakten. Därefter besöker vi en av världens svåraste steep-lechasebanor, galoppbanan i Pardubice med sitt eget Grand National över 7 000 meter och ett 30-tal fasta hinder, som genomförs en vecka senare. Under kvällen besöker vi slottsrestaurangen i Chlumec, en typisk tjeckisk restaurang.

Under söndagen besöker vi först det berömda Strahov-biblioteket, där vi får en guidad tur. Sedan reser vi till palatset Lobkowicz, den enda privatägda byggnaden i Pragborgen. Där möter vi Europas historia genom konstsamlingar och familjen Lobkowicz öden och äventyr. Lunchen serveras i palatset innan vi beger oss till flygplatsen för avresa kl. 16.55 till Arlanda, ankomst kl. 18.50.

Varmt välkommen på en resa – under fyra hela dagar, där allt ingår – med hästar, mat och kultur i en härlig förening. 🐾

ANMÄLAN TILL MEDLEMSRESAN 2016

AVRESA:

Torsdagen den 29 september med Norwegian DY4571 från Arlanda kl. 07.00. Vi är åter på Arlanda söndagen den 2 oktober kl. 18.50 med Norwegian DY4572.

PRIS:

Per person i dubbelrum 10 300 kr och i enkelrum 12 200 kr. I resan ingår alla kostnader inklusive vin eller annan måltidsdryck.

SÅ HÄR ANMÄLER DU/NI ER TILL RESAN:

Fram till och med den 20 april kan Du/ni anmäla på mejl till monica.esterling@beridnahogvakten.se eller ringa till kansliet 08-667 77 30.

Om det är fler anmälningar än platser kommer vi att lotta ut platserna veckan därpå. Information om Du får plats skickas så snart som möjligt därefter.

Avmarschen från Kavallerikasern mot Stockholms slott.

Varje gång en beriden högvakt närmar sig slottet hörs en fanfar spelad. Det sker alltid i höjd med Storkyrkan. Fanfaren är igenkänningsignal för Livgardets dragoner och är dessutom inledning till förbandets marsch "Dragonerna komma".

– Den stolthet man känner inom sig när vi rider över Gustav Adolfs torg och Norrbro är obeskrivbar. Känslan är magnifik, berättar en av soldaterna på Kavallerikasern, Gideon Tannenbaum.

Varje år från mitten av april till början av september paraderar de cirka 50 ekipagen genom staden ett par tre gånger i veckan. Med all sin pompa och ståt väcker den beridna vaktparaden stort intresse och lockar mängder av åskådare. Det är Dragonmusikkåren och vaktens från Livgardets dragonbataljon som genomför de beridna vaktparaderna. I täten, bakom musikanföraren, kommer en av de ståtliga pukhästarna tätt följda av regementstrumpetarna och musikerna på sina hästar, alla med gammal stämbesättning. Dragontrumpetarkåren rider vid varje tillfälle med cirka 18 musiker. Livskvadronen bemannar vaktens som rider till Kungliga Slottet med två officerare och 28 eller 32 soldater.

En beriden vaktparad består alltså av cirka 48 eller 52 ekipage (häst med ryttare), varav 18 är musiker.

De vackra, glänsande musikinstrumenten skiner i kapp med soldaternas himmelsblå uniformer. Hästarnas välputsade utrustning utgör tillsammans med musikkårens spelande en speciell och minnesvärd upplevelse för alla förbipasserande. →

Hästarna är tränade med kandar som har två tyglar. Alla rider med enhandsfattning. Musikkåren har sitt instrument i andra handen och soldater samt befäl har sin sabel i den tygelfria handen.

Hästhämtarstyrkan klädda i Livgardets blå uniform rider hem hästarna från slottet.

